

ЛІТЕРАТУРА:

1. Торгівля / Українська Радянська Енциклопедія. Видання друге. – К. Головна редакція Української Радянської енциклопедії. – Том 11. Стодола – фітотерапія. – 606 с.
2. Внутрішня торгівля / Географічна енциклопедія України: В 3-х томах / Ред-кол.: [...О. М. Маринич (відповід. ред.) та ін.] – К.: «Українська Радянська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1989. – Т. 1: А – Ж. – 416 с.
3. Універсальний словник-енциклопедія / Голов. ред. ради чл.-кор. НАНУ М. Попович. – К.: «Тризна», 1999. – 1551 с.
4. Яковлев, Ю. П. Міжнародна торгівля. Практикум / Ю. П. Яковлев. – К.: Кондор, 2008. – 380 с.
5. Торгівля Тернопільської області у 2014 році: Статистичний збірник / За редакцією Н. С. Дідуник; Відпов. за випуск Н. В. Куніц. – Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській області, 2015. – 162 с.
6. Торгівля Тернопільської області у 2016 році: Статистичний збірник / За редакцією Н. С. Дідуник; Відпов. за випуск Н. В. Куніц. – Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській області, 2017. – 139 с.

Пуга В.

Науковий керівник – викладач Гулик С. В.

**АГРОГОСПОДАРСЬКА ОСВОЄНІСТЬ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Сільськогосподарські ландшафти України характеризуються високою різноманітністю, що часто призводить до їх ототожнення з типами використовуваних сільськогосподарських угідь.

У розумінні фахівців сільськогосподарські типи угідь, агровиробничі групи земель – це здебільшого «спосіб використання земель», а потім уже їх природна та інші характеристики.

Сільськогосподарські ландшафти, навіть враховуючи їх специфічні ознаки, як і всі антропогенні ландшафти, є природними комплексами. Вони хоча і створені людиною, у своєму розвитку підпорядковуються природним закономірностям.

Територія Тернопільського району є давно заселеною і характеризується надмірною аграрною освоєністю, а відповідно ґрунтовий покрив і земельні ресурси в цілому є дуже важливими[4].

Загальна площа земель району становить 69430,00 га. На формування сільськогосподарських ландшафтів Тернопільського району впливали такі чинники як рельєф, ґрунтовий покрив, клімат, рослинний та тваринний світ.

Територія Тернопільського району за своєю структурою і географічними особливостями відноситься до Подільського плато, яке має загальний нахил на південь і південний схід. Таким чином, рельєф створює сприятливі умови для механізованого обробітку ґрунту, догляду за посівами. Рівнинність рельєфу зумовлює переважання в структурі сільськогосподарських угідь ріллі. Незначні площі зайняті під природними луками і лісами.

Основними ґрунтами, які поширені в межах району є: темно – сірі опідзолені оглеєні на півдні і південному – заході району, чорноземи опідзолені оглеєні – на сході, темно – сірі опідзолені на заході, чорноземи опідзолені на півночі і в центрі. В цілому, ґрунтовий покрив Тернопільського району сприятливий для вирощування основних сільськогосподарських культур лісостепової зони та розвитку досить багатой природної флори.

Практично вся територія району представлена сільськогосподарськими землями на місці лучних степів, остепнених лук та лісів, лише на крайній південно-західній частині району поширені дубові ліси з дуба звичайного.

Сприятливими в сільськогосподарському відношенні факторами клімату даної території є: висока сума температур за вегетаційний період і значна протяжність даного періоду, що дозволяє вирощувати успішно всі культивовані в районі культури як ярі, так і озимі.

Більшість площі території району розорана і зайнята під с/г культури, провідними з яких є: озима пшениця, озиме жито, кукурудза, ячмінь, просо, гречка, цукрові буряки, тютюн, соняшник, картопля, овочеві культури та ін.

Основу земельного фонду Тернопільського району становлять сільськогосподарські угіддя. Вони в межах кожної із сільських рад складають більше 50% від загальної площі. Тернопільський район – це землеробський район, для якого раціональне землекористування є основним завданням[3].

Загальна площа земель Тернопільського району становить 74911,00 га. З них 61319,18 га (81,85% загальної площі земель) займають власне агроландшафти. За характером основних видів виробничої діяльності агроландшафти Тернопільщини (вслід за Г.І. Денисиком) поділяємо на три класи: польовий, лучно-пасовищний, садовий [1].

Сільськогосподарські ландшафти найменшу площу займають у Ступківській сільській раді –522,75 га, а найбільшу у Настасівській селищній раді – 3273,73 га. За величиною площ, які займають сільськогосподарські ландшафти в межах району можна об'єднати в три групи (див. рис.1).

До першої групи (малі) входять сільські ради, де площа сільськогосподарських ландшафтів становить до 1000 га. Це такі сільські ради: Білецька, Гаї - Шевченківська , Йосипівська , Петриківська , Підгороднянська , Плотницька, Ступківська .

У другу групу (середні) входять сільські ради, в яких площа сільськогосподарських ландшафтів 1000-2000 га: Баворівська, Байковецька , Великогаївська, Великоглибочецька, Грабовецька , Дичківська, Довжанська, Домаморицька, Драганівська, Дубовецька , Івачеводолишнівська, Козівська, Лозівська, Миролобівська , Мишковицька, Острівська , Романівська , Смиковецька , смт. Великі Бірки , Стегниківська, Товстолюзька ,Чистилівська , Шляхтинська .

Третю групу (великі) сільських рад з площею сільськогосподарських ландшафтів більше 2000 га складають: Буцнівська , Ігровицька, Малоходачківська, Настасівська , Почапінська, Скоморохівська, смт. Велика Березовиця , Чернелево-Руська .

Отже, у Тернопільському районі найбільше сільських рад, де сільськогосподарські ландшафти займають площу 1000-2000 га – 23. Найменше з площею до 1000 га – 7, а до сільських рад із площею більше 2000 га входить 8.

Основу земельного фонду Тернопільського району становлять сільськогосподарські ландшафти. Вони в межах кожної із сільських рад складають більше 50% від загальної площі [3].

Відомо, що серед усіх сільськогосподарських ландшафтів найбільшу частку займає польовий тип ландшафтів. Власне польові ландшафти на території Тернопільського району становлять 49859,82 га. (81,31 %). Найбільша частка їх характерна для Настасівської, Малоходачківської, Чернелево- Руської, сільських рад, найменша – в Ступківській , Петриківській та в Білецькій сільській раді. Функціонування польових ландшафтів забезпечується щорічним переорюванням верхнього шару ґрунту, внесення добрив і отрутохімікатів. До структури сільськогосподарських ландшафтів входить пасовищний тип. Площа зайнята під пасовищним типом ландшафтів – від 1 до 30%. Найбільша їх частка у Дубовецькій (29,45%), Стегниківській (25,17%), Романівській (23,60%), Ігровицькій (20,21%) сільських радах. Найменший частка в Чистилівській (1,09%), Острівській (1,97%), Байковецькій (2,90%) та в Петриківській сільській раді .

Ландшафти зайняті під сіножатими в середньому займають площу від 0,38%. до 26% від площі сільськогосподарських ландшафтів. Найбільшу частку вони займають у Лозівському адмін. утворенні (26,41%) . Найменша частка даного виду сільськогосподарських ландшафтів характерна для Ступківського (0,38%), Білецького (0,89%), Підгороднянського (1,32%) адмін. утворення .

Характерною рисою сільськогосподарських ландшафтів Тернопільщини є переважання в ґрунтовому покриві родючих чорноземних ґрунтів (понад 85% ріллі). Орні землі у великій мірі визначають розвиток сільськогосподарського виробництва.

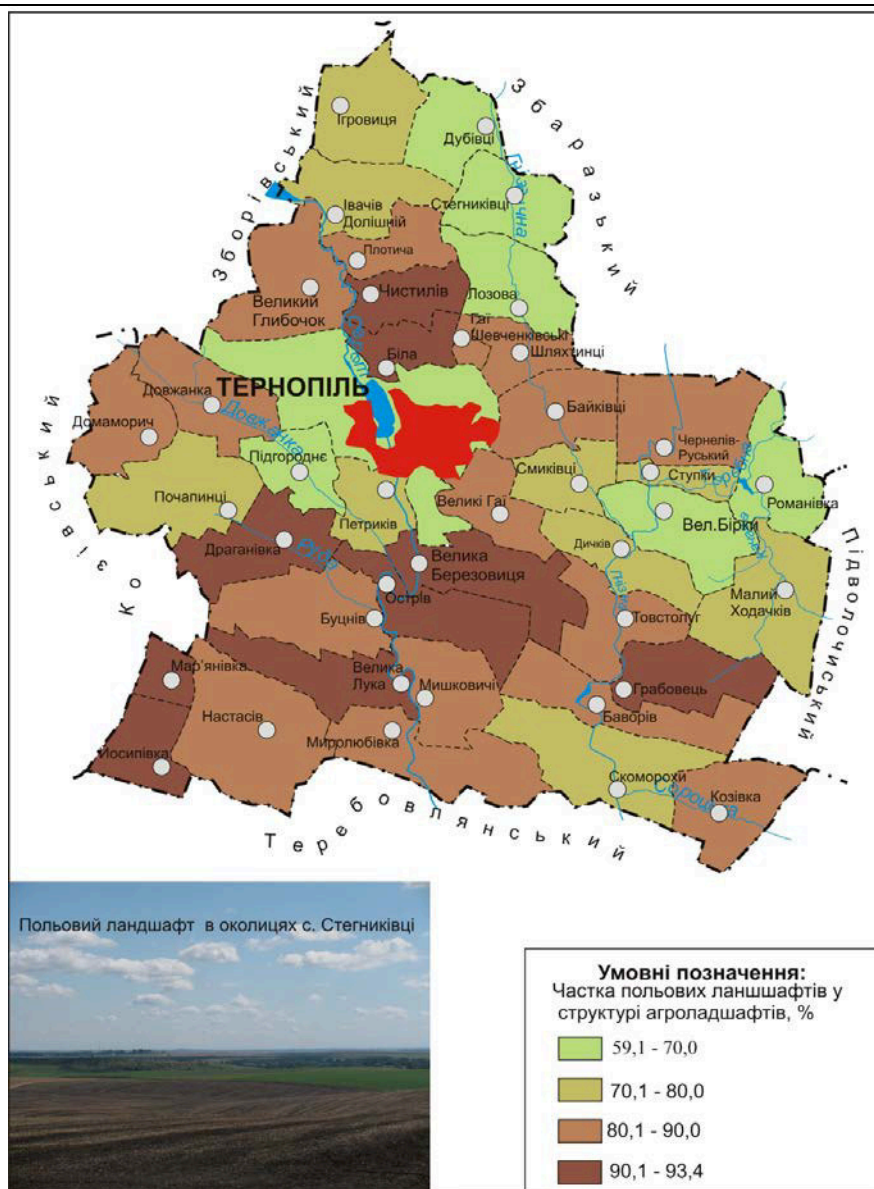

Рис.1. Частка польових ландшафтів у структурі агроландшафтів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Денисик Г.І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Частина І. Глобальне антропогенне ландшафтознавство / Г.І.Денисик. – Вінниця: ПП «ГД Видавництво Едельвейс і К», 2012. – 306 с.
2. Геренчук К. І. Природа Тернопільської області / К. І. Геренчук. – Львів: Вища шк., 1972. – 167 с
3. Звіт про наявність земель та розподіл їх по землекористувачах, власниках землі та угіддях Тернопільського району (станом на 01.01.2017). 8с.
4. Ковалишин Д.І. Особливості формування структури ґрунтового покриву Правобережного Лісостепу України. / Д.І. Ковалишин, С.В. Гулик, П.М. Дем'янчук // Агрохімія і ґрунтознавство. вип. 65 – Харків, 2004. – С.91-97.